

Årlig rapport visselblåsarfunktionen 2024

Enligt Riktlinje för rapportering av missförhållande av allmänt intresse i Alingsås ska visselblåsarfunktionens ärenden årligen återrapporteras till kommunstyrelse, bolagsstyrelse och förbundsstyrelse i anonymiserad form. Återrapporteringen ger de förtroendevalda insyn i funktionen och hur organisation och utredningsfunktion fungerat under året. Enligt beslut i kommunstyrelsen 3 april 2023, § 53, ska återrapporteringen ske i samband med årsbokslut. Återrapporteringen sker dock i eget ärende.

Visselblåsarfunktionen i Alingsås kommun infördes 1 januari 2020, innan nuvarande lagstiftning på området trädde i kraft 17 december 2021. Visselblåsarfunktionen omfattar hela kommunkoncernen.

Visselblåsarfunktionen är ett verktyg i arbetet mot att arbeta mot välfärdsbrottslighet. Alingsås kommun har en intern visselblåsarfunktion med en liten krets av fastställda personer som utreder inkomna anmälningar och som vid behov kan anlita extern utredning.

Inkomna ärenden

Det har inkommit 12 ärenden till visselblåsarfunktionen under 2024, jämfört med 18 ärenden 2023 och sju ärenden 2022. Anmälningarna har inkommit via kommunens e-tjänst, brev och e-post och alla anmälningar har varit anonyma.

Anmälningarna har bedömts utifrån vilka uppgifter som inkommit, det vill säga om anmälningarna rör uppgifter som omfattas av missförhållanden av allmänt intresse och om anmälan kommer från en person som tillhör de personkategorier som omfattas av lagen om skydd för personer som rapporterar missförhållanden.

I tabellen nedan kan utläsas antal anmälningar, vilken nämnd/bolag/styrelse som berörs och hur inkomna uppgifter har bedömts utifrån uppställda kriterier enligt ovan.

I en anmälan var det svårt att avgöra vilken nämnds verksamhet anmälan berörde och därför hänförs en anmälan till två nämnder, men räknas ändå som en inkommen anmälan.

	Ej formella visselblåsar- ärende	Visselblåsar- ärende	Totalt
Barn- och ungdomsnämnden	1,5	0	1,5
Bygg- och miljönämnden	0	0	0
Kultur- och utbildningsnämnden	2	0	2
Kommunstyrelsen	1	0	0
Socialnämnden	1,5	0	1,5
Tekniska nämnden	1	1	2
Vård- och omsorgsnämnden	2	1	3
Alingsås och Vårgårda räddningstjänstförbund	0	0	0
Alingsåshem	1	1	2
Alingsås Energi	0	0	0
Totalt	9	3	12

Ej formella visselblåsarärenden

Av 12 inkomna anmälningar har 9 anmälningar bedömts vara anmälningar som inte utgör formella visselblåsarärenden. Uppgifterna i anmälningarna rör snarare klagomål och synpunkter som ska hanteras i andra forum, samt uppgifter och information som är för vag för att utgöra underlag för vidare utredning. I vissa anmälningar framgår att informationen lämnas av kommuninvånare eller brukare, vilka inte tillhör de personkategorier som kan använda sig av visselblåsarfunktionen. I vissa fall har uppgiftslämnaren utgjorts av personal och ärendet rör dennes relation till arbetsgivaren, vilken ska behandlas enligt upparbetade personalrutiner inom respektive verksamhet.

Av de anmälningar som bedöms som ej formella visselblåsarärenden har informationen överlämnats till berörd förvaltning och bolag för fortsatt hantering. I de flesta anmälningar har det rört sig om uppgifter som redan är kända i förvaltningen och där det pågår omorganisation och olika verksamhets- eller personalåtgärder. Några anmälningar har lett till vidare utredning och åtgärder inom förvaltningen.

I en anmälan var det svårt att avgöra vilken nämnds verksamhet anmälan berörde och därför skickades anmälan till två nämnder för fortsatt hantering, det var en anmälan som bedömdes som ej formellt visselblåsarärende.

Visselblåsarärenden

Av de 12 inkomna ärendena bedöms tre ärenden utgöra faktiska visselblåsarärenden. I dessa ärenden har anmälaren bedömts tillhöra den personkrets som omfattas av lagen och uppgifterna har initialt bedömts röra ett missförhållande av allmänt intresse.

Anmälningarna har baserat sig på följande angivna omständigheter:

- Tagande av mutor otillbörlig påverkan
- Illojalitet mot arbetsgivaren och stöld
- Brister i säkerhetsrutiner och arbetsmiljö

Utredning

Samtliga visseblåsarärenden rörde frågor och områden som redan var kända i organisationen. Alla visseblåsarärenden har kunnat utredas och avslutas under året.

I flera anmälningar har uppgifterna inte kunnat styrkas, varit för vaga för att kunna utredas vidare, och/eller redan varit kända i förvaltningen och några ärenden har innehållit för kommunen ny information. Åtgärder av olika art har därför vidtagits i förvaltningarna, beroende på vilka processer som redan varit i gång eller planerade och utifrån vilken ny information som tillkommit.

Alla anmälningar som inkom under 2024 har kunnat utredas internt inom organisationen och ingen extern hjälp har anlåtats. Det är inget ärende som har lämnats vidare till polismyndigheten för brottsutredning.

Slutsatser

Det är något färre ärenden som har inkommit till visseblåsarfunktionen under 2024 än 2023 och det inkommit ärende från bolag i bolagskoncernen.

Det föreligger fortfarande svårigheter att hålla visseblåsarfunktionen renodlad för just visseblåsarärenden och att undvika andra synpunkter och/eller klagomål, trots att riktlinjen och informationen i e-tjänsten har förtydligats ytterligare under 2024. Av de anmälningar som har inkommit under 2024 bedöms endast 25 % vara formella visseblåsarärende och för 2023 var det 38 % av anmälningarna som var formella visseblåsarärende. I omvärldsbevakning ser detta jämförbart ut med andra organisationer, dvs att det inkommer en större del anmälningar som inte är faktiska visseblåsarärende.

Samtliga anmälningar som inkommit under 2024 är anonyma, liksom tidigare år. Detta gör att det är svårt att bedöma om anmälaren tillhör personkretsen som omfattas av lagstiftningens skydd. Anonyma anmälningar försvårar även kommunikation och möjlighet att vid behov inhämta kompletterande uppgifter från anmälaren.

Majoriteten av inkomna anmälningar oavsett om det är en formell visseblåsaransmälan eller ej, rör även i år personalrelaterade frågor. Det har varit bra att visseblåsarfunktionen har tillförts HR-kompetens genom ordinarie tjänsteperson i funktionen för att effektivisera handläggningen.

Visseblåsarfunktionen upplever att funktionen har fungerat väl utifrån antalet inkomna anmälningar under året. Utifrån att det är en relativt ny lagstiftning fortsätter rutiner och processer att utvecklas i takt med rättsutvecklingen på området.

Kommunledningskontoret har fortsatt omvärldsbevakning och följer rättsutvecklingen kontinuerligt i olika forum. Det har varit flera medialt uppmärksammade ärenden som visar på att visselblåsarlagen skapar stora utmaningar för arbetsgivare i en politiskt styrd organisation, där anställda har blivit avstängda där det inte har funnits skäl för avstängning. Det är av yttersta vikt att anmälningar hanteras rätt och att följa gällande arbetsrätt i hantering av visselblåsarärenden. I omvärldsbevakningen konstateras även att det verkar vara flest anonyma anmälningar som inkommer till visselblåsarfunktionen trots lagstiftningens anonymitetsskydd. De flesta anmälningarna faller liksom i Alingsås kommun utanför lagstiftningens uppsatta kriterier och utgör ej formella visselblåsarärenden.

En väl fungerande och välkänd visselblåsarfunktion är ett viktigt instrument för att bekämpa korruption, organiserad brottslighet och välfärdsbrottslighet.

Visselblåsarfunktionens fastställda personer som utreder och hanterar inkomna anmälningar ser för närvarande inget behov av att göra några förändringar eller åtgärder utifrån rapportens slutsater.